

J. Bb.

**"Czerskij", A. Ałgan-Siemionow, Moskwa
1962 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 597

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pełne lub nieadekwatne. Najobszerniejszy dotychczas zarys biograficzny i analizie twórczości literackiej Pola dał później M. Mann¹. Od czasu biografii Mannia nowe, nie znane mu dokumenty pozwoliły wypełnić niektóre luki w życiorysie poety, a odleglejsza perspektywa czasu dała możliwość nowego na niego spojrzenia.

We *Wstępie do Wyboru poezji* Pola Maria Janion, śledząc kolejno najbardziej typowe jego utwory, ukazuje cechy jego osobowości, talentu i społeczno-politycznej postawy. Postawa ta uwidacznia się również w świetle kontrowersyjnych ocen innych, współczesnych poecie autorów. Nowe oświetlenie postaci Pola, wydobyte z jego twórczości oraz mnóstwa faktów i ocen, jest niezaprzeczną zasługą tego *Wstępu*.

Innym typem opracowania jest książka Janiny Rosnowskiej *Dzieje poety*. Jest ona pisana „dla łatwej, popularnej lektury”, jako tego typu historyczna „opowieść, która mogłaby utrwalić się w pamięci i wyobraźni czytelników, uczyniłaby szeroko dostępnym to, co zamykają naukowe monografie”. Celem autorki jest nie tylko ukazanie kolei życia Pola, ale i tła jego epoki. Pisze ona o swej pracy: „starałam się ustalić fakty i o nich tylko pisać, aby mówili poprzez cytaty sami ludzie XIX wieku. Starałam się docierać do jednorazowych, indywidualnych, określonych precyzyjnie co do czasu objawów tego, co przecież miało także swój ogólny, społeczny sens” (s. 369—370). Dlatego też książka pełna jest cennych wiadomości opartych na dokumentach, pamiętnikach, listach. Spośród licznych wypowiedzi i faktów ukazuje się adekwatny rzeczywistej postaci obraz poety z jego niewyretuszowanymi słabościami i szlachetnymi wzlotami, oscylującego między szlachcią i ludem, stronnictwami zachowawczym i postępowym.

Pozycja ta spełni nader pożyteczną rolę społeczną. Cel autorki został niewątpliwie osiągnięty — marksistowska koncepcja dziejów, ideologii i literatury przejawiała się w naocznej i niezbitiej wymowie dokumentu i faktu.

J. Bb.

A. Ałgan-Siemionow, *Czerskij*. Izdatielstwo CK WLKSM „Mołodaja Gwardia”, Moskwa 1962, s. 221.

W serii *Życie wielkich ludzi* ukazała się opowieść o życiu i działalności Jana Czerskiego (1845—1892), a przede wszystkim o jego kołymsko-indygirskiej ekspedycji w latach 1891—1892. Barwnie i obrazowo są tu oświetlone fakty i wydarzenia późnego okresu życia wybitnego polskiego i zarazem rosyjskiego przyrodnika. Książka została napisana przez A. Ałgan-Siemionowa, poetę i pisarza, który przebywał 15 lat w obwodzie kołymskim, w miejscach pobytu Czerskiego. Tam właśnie powstał w 1954 r. poemat o Czerskim *Ostatni dzień*, a później — powieść biograficzna. Szkoda tylko, że z tej interesującej książki czytelnik nie dowiaduje się o polskiej narodowości ani Czerskiego (powstaniec z 1863 r., skazany na wygnanie), ani Aleksandra Czekanowskiego², o którym praca podaje również sporo interesujących wiadomości.

J. Bb.

¹ Wincenty Pol, *Studium biograficzno-krytyczne*, t. 1—2 Kraków 1904—1906.

² Por. w kronice zagranicznej niniejszego numeru informację o uczczeniu obu uczonych i podróżników w ZSRR (s. 623).